

Олена Віталіївна Балашова,*канд. екон. наук, доцент*Донбаська державна машинобудівна академія
вул. Академічна, 72, м. Краматорськ, Донецька обл., 84313, УкраїнаE-mail: dgmabalashova@gmail.com<https://orcid.org/0009-0006-8928-2148>

ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто заходи поетапного просування інновацій на промислових підприємствах України. Висвітлено економічні чинники, що перешкоджають упровадженню нових технологій. Це викликано насамперед тим фактом, що в період світової економічної кризи конкурентоспроможними є ті підприємства й галузі, які активно впроваджують і використовують інноваційні технології. Разом із тим Україна продовжує розвиватися як країна з високою часткою сировинних галузей промисловості, а інноваційний розвиток не став однією з головних ознак зростання національної економіки. Позитивні тенденції хоча й спостерігалися протягом кількох років, але мали переважно тимчасовий характер і змінювалися протилежними зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності. У цих умовах постає необхідність ідентифікації ключових проблем, що стримують розвиток інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, та пошуку шляхів їх вирішення.

Обґрунтовано впровадження маркетингової стратегії щодо просування інноваційних проєктів на малих та середніх промислових підприємствах і трансферного процесу інновацій – на великих для набуття конкурентних переваг на внутрішньому та зарубіжному ринках. Висвітлено особливості реалізації даної стратегії в умовах цифровізації глобального бізнесу.

Виявлено, якою мірою всі ці технологічні інновації зумовлюють масштабні зміни системного характеру економічних (і не тільки економічних) відносин, переформатування самих їх основ і появу нових соціально-економічних інститутів. Так, основу новітніх відносин становлять уже не тільки і не стільки відносини власності, скільки можливості доступу до тих чи інших благ, ресурсів, інформації. Кардинальні технологічні інновації тією чи іншою мірою впливають і дедалі більше впливатимуть на технології здійснення комерційних операцій, роль і форми діяльності їх комерційних посередників.

Удосконалено процес трансферу технологій у реальний сектор економіки, що враховує спільне доопрацювання інноваційних проєктів новаторів із підприємствами, які виступають потенційними базами впровадження, з реалізацією діяльності Координаційного центру.

Ключові слова: інноваційна активність, промислове підприємство, інноваційний проєкт, трансфер технологій, координаційний центр.

JEL: F15, L26, O32, O38

Соціологічні дослідження щодо інноваційної діяльності малих і середніх підприємств України, а саме щодо залучення ними сторонніх (екзогенних) знань, технологій тощо, свідчать про те, що найбільші труд-

нощі при передаванні навичок, знань, технологій тощо виникають на початкових етапах інноваційного процесу (перехід від науки до виробництва), а саме: у налагодженні системи швидкої адаптації новаторів

у колективі підприємства, організаційних погодженнях, розподілі прав та обов'язків між усіма учасниками процесу для досягнення оптимальних результатів інновації тощо (Тищенко, Шаповалова, 2020). Тому для стимулювання передавання розроблених інновацій на промислові підприємства існує значний ресурс підвищення зацікавленості підприємств до пропонувананих інновацій, який потребує опрацювання.

Проблематиці розвитку та стимулювання інноваційної активності в промисловій політиці держави присвячено публікації таких зарубіжних учених, як В. Лендел, С. Хітмар, Е. Сіантова (Lendel, Hittmar, Siantova, 2015), М. Маковська (Makowska, 2019). Політику трансферу технологій для набуття конкурентних переваг підприємств на внутрішньому та зарубіжному ринках і особливості її впровадження в умовах цифровізації глобального бізнесу розглядають О. Мних, В. Далик, Р. Брицький (Мних, Далик, Брицький, 2021). У роботі А. Ворони виконано оцінку інноваційної активності підприємств за сферами діяльності та видами інновацій у наукових дослідженнях й обґрунтовано, що інноваційний розвиток підприємств є важелем, здатним визначити ефективний вектор економічного розвитку, пріоритетні напрями діяльності та перспективи підвищення його позиції на ринку (Ворона, 2020). Світовий досвід економічного розвитку і трансформації промислової політики, можливості його використання в Україні аналізують Т. Голобородько, В. Адамівська, Д. Денисенко (Голобородько, Адамівська, Денисенко, 2023). Значний внесок у наукове обґрунтування вирішення завдання формування інноваційної моделі економіки України здійснили Ю. Бажал, І. Єгоров, В. Грига, І. Підоричева (Бажал, 2017; Єгоров, Грига, 2016; Підоричева, 2021; Підоричева, 2023; Pidorycheva, 2022).

Т. Альошина, Н. Фісуненко, О. Сидоров розглядають питання формування моделі технологічного забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств (Альошина, Фісуненко, Сидоров, 2022).

Оцінку особливостей механізму управління інноваційними процесами підприємства здійснено такими вченими, як Д. Ткаліч, В. Яковенко (Ткаліч, Яковенко, 2022). Саме дослідженню процесу трансферу технологій як механізму інноваційного розвитку підприємств в умовах зростання значущості їх технологічного розвитку присвячено праці А. Касич і В. Бурківської (Касич, Бурківська, 2018).

Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених проблемам трансферу технологій у підприємницький сектор економіки, підтверджує важливість дослідження зазначеної проблеми та пошуку шляхів її розв'язання. Виявлено, що вчені приділяють досить багато уваги теоретичним питанням і недостатньо – практичній частині просування інновацій у реальний сектор економіки.

Метою статті є обґрунтування можливості підвищення рівня інноваційної активності малих і середніх підприємств та розширення можливості формування сприятливого інноваційного клімату на великих промислових підприємствах України шляхом удосконалення процесу трансферу технологій.

Основою успішності та конкурентоспроможності підприємств будь-якої форми організації та масштабу є інноваційна активність, яка передбачає нерозривний ланцюг перетворень господарської діяльності, коли завершена інновація викликає необхідність упровадження наступних нововведень. Одним із джерел продукування інновацій можна розглядати інновацію як комплексний результат діяльності від виникнення ідеї в науковому чи винахідницькому середовищі до її втілення та апробації з подальшою передачею такої розробки в масове виробництво.

Як зазначає В. Сіденко, «Наукова новизна, впроваджена в практику, стає інновацією..., проте необхідно це поняття звільнити від надмірного хибного пафосу, невинуватих надій, сприяти припиненню самовпевненості у впровадженні інновацій»

(Сіденко, 2021). Головним завданням учених-економістів, які працюють у галузі інновацій, є розроблення механізмів поєднання самостійних етапів розвитку інновацій у єдиний техніко-економічний ланцюг, або цілу трансферну мережу, коли інтереси різних колективів підпорядковані спільній меті та не вступають у протиріччя між собою.

Під трансферними мережами розуміється об'єднання зацікавлених підприємств та організацій з метою втілення наукових розробок у готову продукцію.

Створення трансферної мережі технологій передбачає вирішення таких завдань: залучення інтелектуальної власності в господарський обіг, активізація просування результатів НДДКР вищів регіону в реальний сектор економіки; надання допомоги суб'єктам інноваційної діяльності в розробленні та просуванні інноваційних проєктів (Голобородько, Адамовська, Денисенко, 2023).

Юридичну основу трансферних мереж можуть становити коротко- чи довгострокові договірні зобов'язання між підприємствами й організаціями на період реалізації інноваційного проєкту. Після завершення проєкту трансферна мережа може зазнавати суттєвих змін у складі учасників. До постійних учасників трансферної мережі можна віднести підприємства, що виконують стандартні, притаманні багатьом видам господарської діяльності функції. Це можуть бути експертні групи, юридичні, патентні, сертифікаційні організації, економічні відділи державних та районних адміністрацій, інфраструктурні підрозділи з підтримки інноваційного підприємництва.

Основна причина незацікавленості промислових підприємств у науково-дослідних і проєктно-конструкторських розробках «полягає в наявності серйозних перешкод на шляху адаптації цих розробок до реального сектору економіки» (Корнеєв, Жидик, 2021). Нова технологія, що впроваджується в існуючий тип виробництва нижчого технологічного укладу, здатна викликати серйозні дисфункції в налагодженому ви-

робничому ланцюзі, які спричиняють зниження ефективності, надійності та, зрештою, прибутковості даного виробництва. Інноваційні витрати є довгостроковими інвестиціями, і вилучення їх з обороту створює додатковий фінансовий тиск на поточну господарську діяльність підприємства.

Результати науково-прикладних досліджень зарубіжних і вітчизняних учених підтверджують факт збільшення кількості країн, де активно здійснюється перехід від виробничого фактора «капітал» до інноваційного підприємництва. Особливості поєднання процесів глобалізації та деглобалізації на різних етапах освоєння технологічних ринків відображено в роботі А. Руснака і Д. Ломоносова (Руснак, Ломоносов, 2022), де зазначено, що коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів і послуг знизився за 2012-2021 рр. з 91 до 82%, що є одним із наслідків інноваційної кризи в Україні. В епоху глобалізації багатонаціональні інтегровані компанії контролюють високотехнологічні ринки, що збільшує технологічний розрив між постіндустріальними країнами і тими, що розвиваються.

Складність і безпрецедентність сучасних глобальних трансформацій і викликів потребують поглиблення міжнародного співробітництва в науково-технологічній та інноваційній сфері – ключовій з точки зору забезпечення інноваційного поступу, конкурентоспроможності й технологічної безпеки держав у довгостроковій перспективі.

Практичний досвід спілкування з керівниками середніх промислових інноваційно активних підприємств свідчить: на новий принцип інвестор погоджується важко, він готовий задовольнятися прибутковим удосконаленням відомого.

Досвід багатьох колективів новаторів щодо впровадження нововведень на підприємствах реального сектору економіки значною мірою є негативним (Мних, Далик, Брицький, 2021). Однією з багатьох причин такого становища науковці називають те, що творчому колективу, крім суто науково-технічних завдань, які відповідають їхньо-

му професійному рівню, необхідно вирішувати безліч прикладних, непрофільних питань, що виникають під час роботи над інноваційними проєктами. Розподіл і виконання цих функцій між спеціалізованими підрозділами всередині трансферних мереж підвищує загальний рівень культури виробництва інноваційних проєктів, пришвидшує їх просування та значно скорочує часовий інтервал від зародження ідеї до її втілення в продукт. Можливість доступу через патентні бюро до міжнародної інформації щодо

інноваційних розробок може вберегти колективи новаторів від роботи над ідеями, які вже втілені в розробки та захищені патентами інших новаторів.

Ефективність реалізації інноваційного проєкту значною мірою залежить від правильно обраної маркетингової стратегії, основною метою якої є пошук і залучення промислових підприємств для впровадження інноваційних проєктів.

Запропоновану схему трансферу технологій наведено на рис. 1.

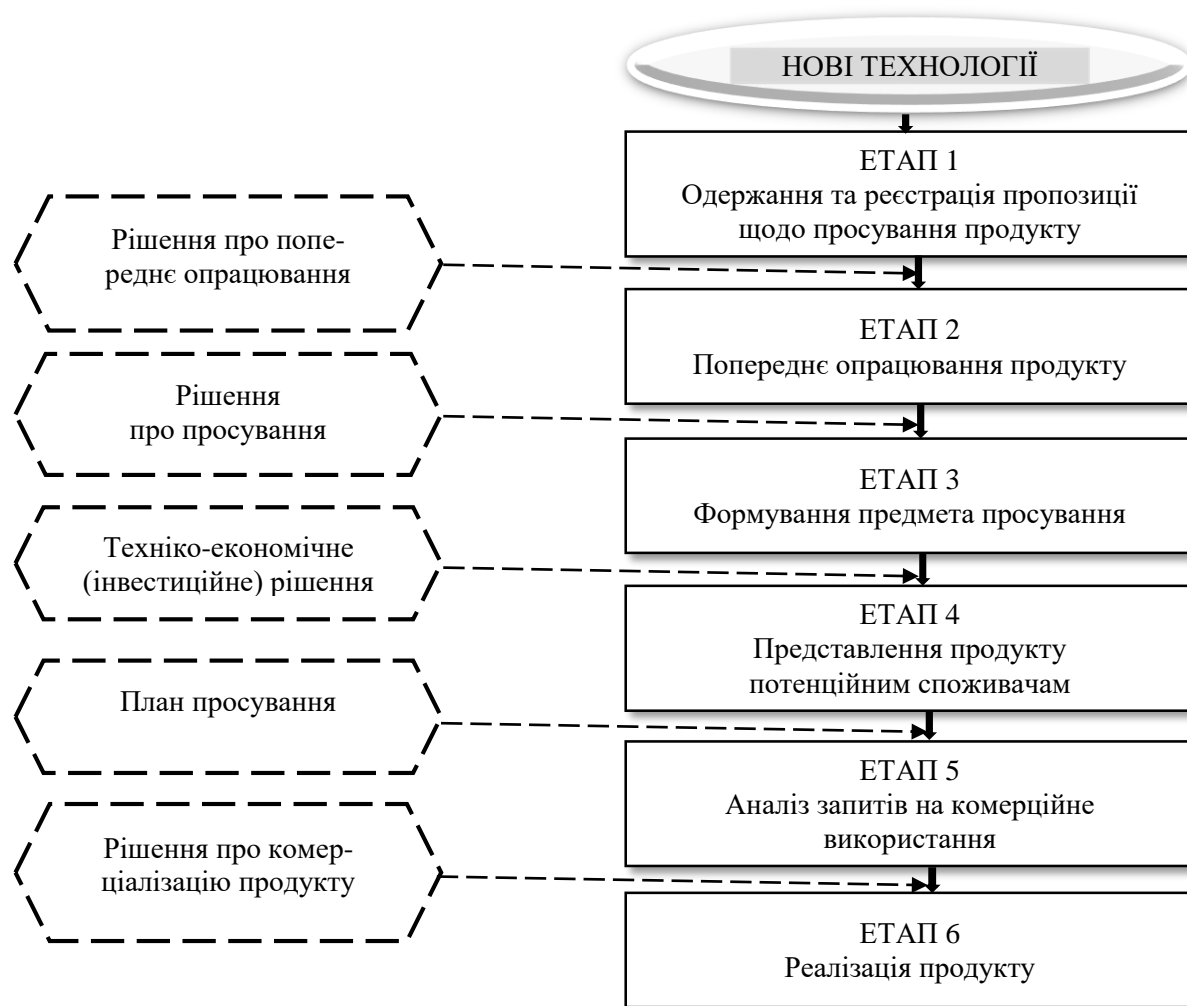

Рисунок 1 – Схема поетапного просування технологій

Джерело: складено автором.

Прагнення сучасних підприємств до інноваційних змін є зрозумілим, оскільки це шлях до економічно успішного розвитку й

ефективного функціонування суб'єкта господарювання. Економічна ефективність інноваційного розвитку багато в чому зале-

жить від можливості підприємства реалізувати безперервний і комплексний процес здійснення нововведень, який має бути заснований на стратегічному плануванні та створенні організаційних структур, що перетворюють процес упровадження прогресивних змін на підприємстві на елемент корпоративної культури. Тому керівництву підприємств важливо розуміти, як здійснювати всебічні інноваційні перебудови для збереження стійкості діяльності на основі

розвитку підприємницького потенціалу. І це можливо передусім на великих промислових підприємствах, які мають у своїй організаційній структурі всі необхідні підрозділи та персонал необхідних різнопланових компетентностей, що виступає детермінантом якості інноваційної діяльності підприємства.

Загальну схему трансферного процесу інновацій для великих підприємств наведено на рис. 2.

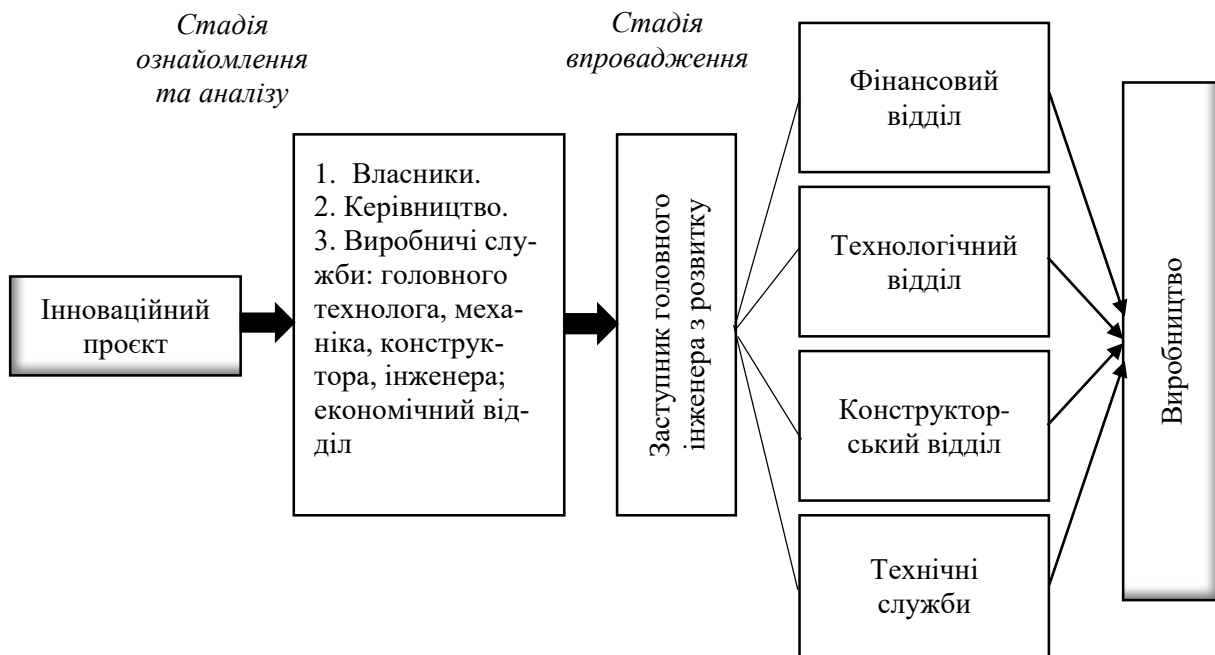

Рисунок 2 – Трансферний процес інновацій на великих підприємствах

Джерело: складено автором.

На стадії ознайомлення та аналізу з пропонуваним нововведенням задіяні основні підрозділи підприємства, які готують експертні висновки для керівника підприємства. Він представляє загальне бачення щодо проєкту, його економічну доцільність для власників підприємства (або наглядової ради). При позитивному рішенні наглядової ради інноваційний проєкт переходить у стадію впровадження під керівництвом, як правило, заступника головного інженера з розвитку, який координує дії технічних служб.

Підприємства, які не мають чіткого бачення свого розвитку в майбутньому, не є конкурентоспроможними та сильними навіть у найближчій перспективі. Особливо важливою в цьому контексті є проблема розроблення трансферного процесу інвестицій для малих і середніх підприємств, оскільки при застосуванні неправильних підходів до вибору інноваційних проєктів такі підприємства не лише зазнають збитків, але і ставлять під загрозу безперервність своєї діяльності. До того ж унаслідок обмежених фінансових можливостей більшість малих і середніх підприємств не здійснюють гене-

рування нових знань, навіть у розвинутих країнах. Ця сфера є прерогативою великих корпорацій і держави.

Але унікальність малих і середніх компаній у контексті інновацій полягає в їх гнучкості, мобільності, швидкості прийняття рішень, вмінні ефективно пристосовуватися до зміни умов, можливості легко створювати творчу атмосферу за рахунок невеликих колективів. Завдяки цьому весь цикл «винахід – інноваційний продукт» значно скорочується. Тому саме для середніх і малих промислових підприємств схема трансферу інновацій (див. рис. 2) може змінюватися залежно від організаційної структури підприємства та наявності тих чи інших служб.

Конкретизація процесу поетапного просування нововведення, запропонована О. Куліковим і Ю. Квашиною, передбачає здійснення таких заходів, як дослідження підприємств; телефонне опитування; розміщення інформації про нові технології в газетах, спеціалізованих журналах; виступи на телебаченні та радіо; розміщення інформації на вебсайтах, в інтернет-базах даних та ін. (Куліков, Квашина, 2023).

Практичний досвід Д. Ткаліча і В. Яковенко щодо просування технологій через науково-технічні, спеціалізовані виставки, ярмарки свідчить, що «укласти договір постачання або знайти інвестора на виставці досить складно, для цього потрібна велика попередня робота» (Ткаліч, Яковенко, 2022).

Розглянуті зарубіжними авторами методи активізації інноваційної діяльності на промислових підприємствах є широкомасштабними та охоплюють практично всі маркетингові напрями (Lendel, Hittmar, Siantova, 2015). Однак більшість із вищенаведених маркетингових заходів є малоефективними і характеризуються високим ризиком «відторгнення» нововведення при здійсненні запропонованих заходів (відвідування підприємств, телефонне опитування та ін.), зважаючи на зайву схильність вітчизняних підприємств до обмеження зовнішніх контактів, не

пов'язаних безпосередньо з виробничим процесом.

Економічними чинниками, які перешкоджають упровадженню нових технологій на промислових підприємствах, є такі: «...брак власних коштів – 42%; брак фінансової підтримки з боку держави – 26; несприйнятливості підприємств до нововведень – 57; недостатня інформація про ринки збуту – 26% тощо» (Альошина, Фісуненко, Сидоров, 2022).

Отже, найвагомим чинником, що негативно впливає на активізацію інноваційної діяльності, є несприйнятливості підприємств до нововведень (57%). Несприйнятливості керівництва підприємств до нововведень складається насамперед із недовіри їх до якості та рівня вітчизняних розробок.

Для активізації впровадження інновацій у промисловий сектор економіки доцільно вдосконалити запропоновану схему трансферу технологій на четвертому етапі – представлення продукту потенційним споживачам (рис. 3).

Удосконалена схема трансферу технологій складена з урахуванням того, що «слабкою ланкою» на шляху просування інновацій від стадії зародження ідеї до її втілення в готову продукцію є взаємодія науково-творчих колективів із промисловим сектором економіки. Прямі пропозиції інноваційних проектів сприймаються підприємствами як деякі елементи зовнішнього тиску та, як правило, здебільшого відкидаються керівництвом з тих чи інших причин (будь-яка дія викликає протидію). Встановлення ділової атмосфери співробітництва між промисловими підприємствами та науковими творчими колективами, що мають розробки до впровадження, – головне завдання Координаційного центру з урахуванням того, що прагнення закритості та автономності, максимальні обмеження вхідної та вихідної інформації, завищена самооцінка власних інтелектуальних і професійних можливостей – це реальні чинники в діяльності вітчизняних підприємств.

Рисунок 3 – Маркетингова стратегія щодо просування інноваційних проєктів на малих і середніх промислових підприємствах

Джерело: складено автором.

Слід також зазначити, що устремління та завдання керівника, як найманого працівника (це стосується переважно середніх і великих підприємств), і власників цього підприємства можуть істотно відрізнитися. Зафіксована в контракті матеріальна винагорода, статус тимчасового виконавця, можливість бути звільненим за вживання ризикових заходів (інновацій) і їх негативні наслідки суттєво обмежують ініціативу керівника підприємства щодо кардинальних перетворень виробництва. Остаточне рішення про інновації приймається власниками підприємства. Тому науково-технічні розробки з їх економічним обґрунтуванням перспективності повинні безпосередньо адресуватися як керівникам, так і власникам підприємств як найбільш значущим фігурантам економічних відносин у ринкових умовах.

За кожним інноваційним проєктом, доопрацьованого до стадії ринкової готовності та визнаного експертною комісією Координаційного центру комерційно перспективним, формується склад (перелік) профільних підприємств регіону (від малих до великих), які можуть бути потенційними базами впровадження. Перевага при цьому надається середнім і малим підприємствам як менш схильним до бюрократичних схем поведінки при розгляді проєктів.

Кожному підприємству, незалежно від його фінансового, технічного та іншого стану, пропонується від імені авторитетних учених та впливових представників владних регіональних структур виконати експертну оцінку запропонованого проєкту за інженерним, технічним, технологічним, екологічним та ін. напрямками, його своєчасністю і затре-

буваністю. Пари цьому апріорі визнається високий рівень спеціальної та професійної підготовки керівництва підприємства. Для Координаційного центру важлива будь-яка реакція конкретного підприємства на представлений проєкт – позитивна чи негативна, але таку реакцію необхідно розглядати як відповідь вітчизняного реального сектору економіки на передбачуване нововведення.

У разі негативної оцінки інноваційного проєкту колективу новаторів необхідно з'ясувати причини цього та по можливості виконати коригування, не змінюючи при цьому його принципової сутності. Можливі також помилки колективів новаторів в основі проєктів, коли такі характеристики, як «уперше», «аналогів у світі немає» тощо, не дозволяють їм об'єктивно оцінити новачію. Позитивним результатом даного етапу трансферу інноваційних проєктів можна вважати встановлення ділових комунікативних зв'язків колективів новаторів (в особі Координаційного центру) з відповідними службами підприємств – економічними, технічними та провідними менеджерами.

Неінформованість реального сектору економіки про розроблені інноваційні проєкти, їх сутність, економічну привабливість є серйозною перешкодою на шляху просу-

вання. Перевага запропонованого механізму активізації інноваційної діяльності полягає в можливості організації спільного доопрацювання інноваційних проєктів новаторами й інженерними службами промислових підприємств до рівня відповідності технічним можливостям виробництва.

Така форма співробітництва сприяє створенню сприятливого клімату та коопераційних зв'язків у відносинах керівництва підприємства та науки. Будь-які конструктивні пропозиції, зауваження, побажання, висловлені в експертних оцінках інноваційних проєктів керівництвом профільних підприємств, надсилаються колективам новаторів для доопрацювання та адаптації їх лабораторних варіантів проєкту до реального стану справ у національній економіці. Удосконалений варіант інноваційного проєкту може повторно надсилатися адресно на ці підприємства для розгляду керівним складом з метою впровадження нововведень у виробництво. Передбачається, що проєкти, спільно доопрацьовані до стадії технічної готовності, будуть затребувані підприємствами в більшій кількості, ніж 2-3% від загальної кількості існуючих.

Запропоновану організаційну структуру Координаційного центру наведено на рис. 4.

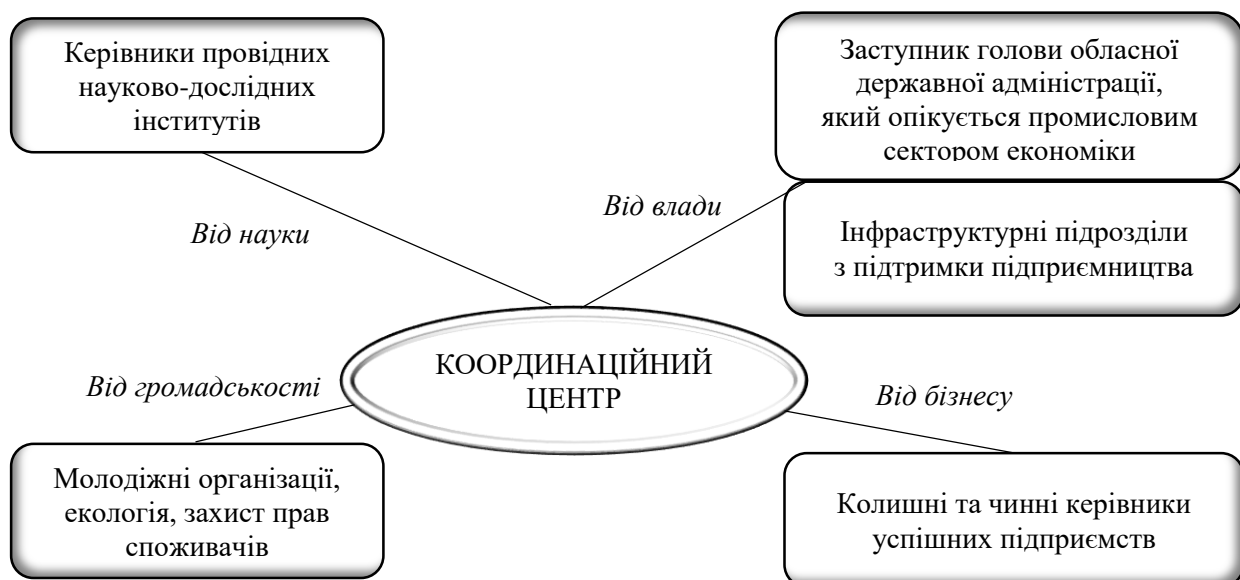

Рисунок 4 – Структура наглядової ради Координаційного центру

Джерело: складено автором.

Організація експертних оцінок проєктів керівниками підприємств – це завуальоване, неявне запрошення до діалогу практичних фахівців із реальної економіки з авторами профільних інноваційних проєктів. До процедури експертних оцінок кожного проєкту бажано залучати якомога більшу кількість відповідних підприємств, штучно створюючи таким чином конкуренцію за право бути першим, хто впроваджує нововведення. При цьому рівень економічної привабливості таких проєктів має бути великим високим згідно з висновками представників авторитетних економічних структур.

Координаційний центр може мати статус громадської неприбуткової організації, і при цьому представники наглядової ради повинні розглядати свою участь у роботі Центру як «соціальний податок на успішність і впливовість». Елементи підприємництва та бізнесу в діяльності Координаційного центру не сумісні з функціональними повноваженнями учасників наглядової ради (влада, наука, громадськість).

Висновки. У результаті дослідження можливостей підвищення рівня інноваційної активності промислових підприємств запропоновано шляхи вдосконалення процесу трансферу технологій, які сприятимуть активізації інноваційної складової в діяльності малих і середніх промислових підприємств з метою поліпшення їх позицій в економічній структурі суспільства.

Для активізації інноваційної діяльності малих і середніх підприємств при впровадженні інноваційних проєктів рекомендовано акцентувати особливу увагу на розвитку ділових зв'язків координуючого центру з власниками приватизованих підприємств як основних фігурантів, що визначають стратегію розвитку підприємства загалом й інноваційних перетворень зокрема. Проте встановлення ділових контактів колективу новаторів безпосередньо з власниками підприємств викликає певні труднощі, у подоланні яких адміністративна підтримка з боку місцевої влади, що має вплив у ділових колах, виявиться необхідним елементом

прискорення цього процесу. Результатом запропонованої організації експертних оцінок інноваційних проєктів керівниками профільних підприємств може стати посилення зацікавленості цими проєктами при спільному їх доопрацюванні.

Зазначені пропозиції разом з існуючою практикою впровадження інноваційних проєктів у реальний сектор економіки мають потенціал для прискорення інноваційних перетворень на малих і середніх підприємствах, а також дозволять розширити можливості для формування сприятливого інноваційного клімату на промислових підприємствах України.

Література

- Альошина Т.А., Фісуненко Н.О., Сидоров О.А. (2022). Модель інноваційного розвитку промислового підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. № 3 (36). С. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-4>
- Бажал Ю. (2017). Реалізація моделі «потрійної спіралі» в інноваційній екосистемі України. *Економіка і прогнозування*. № 3. С. 124-139. DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2017.03.124>
- Булкот О.В. (2022). Інвестиційне середовище України в умовах війни: поточний стан та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. № 22. С. 56-62. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.22.56>
- Ворона А.В. (2020). Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7747> (дата звернення: 14.10.2023).
- Голобородько Т.В., Адамовська В.С., Денисенко Д.О. (2023). Цифрова трансформація та інноваційність в Україні: погляд з позицій міжнародних рейтингів. *Інвестиції: практика та досвід*. №12. С. 155-162. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.155>

- Єгоров І.Ю., Грига В.Ю. (2016). Інноваційна та науково-технічна діяльність в Україні в контексті євроінтеграційної політики. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. № 5-6 (85-86). С. 184-196.
- Касич А.О., Бурківська В.А. (2018). Трансфер технологій як механізм інноваційного розвитку підприємства. *Приазовський економічний вісник*. № 6 (11). С. 188-194.
- Корнеєв М.В., Жидик А.І. (2021). Оцінка інноваційної діяльності за напрямками трансферу технологій підприємствами України. *Проблеми економіки*. № 2. С. 134-142. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-134-142>
- Куліков О.П., Квашина Ю.А. (2023). Методичний підхід до управління інноваційним потенціалом підприємства. *Проблеми економіки*. № 3 (57). С. 195-200 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-195-200>
- Мазур Ю.О. (2020). Аналіз державних інструментів стимулювання інноваційних технологій в умовах глобальної цифровізації. *Економіка промисловості*. № 4 (92). С. 91-117. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2020.04.091>
- Мних О.Б., Далик В.П., Брицький Р.Р. (2021). Трансфер інноваційних технологій на глобальних і національних ринках і його вплив на економіку. *Бізнес Інформ*. № 11. С. 35-41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-35-41>
- Підоричева І.Ю. (2021). Інноваційні екосистеми України: концептуальні засади розвитку в умовах глокалізації та євроінтеграції. *Економіка промисловості*. № 2 (94). С. 5-44. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2021.02.005>
- Підоричева І.Ю. (2023). Оцінка галузевих диспропорцій, пов'язаних із потребами інноваційної трансформації підприємницького сектору України. *Економіка промисловості*. № 3 (103). С. 64-91. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.064>
- Сіденко В.Р. (2021). Виклики і ризики цифрової трансформації: світовий та український контексти. *Економіка України*. № 5. С. 40-58. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.040>
- Тищенко В.Ф., Шаповалова А.О. (2020). Інноваційна діяльність МСП як основа розвитку вітчизняної економіки. *Інноваційна економіка*. № 5-6. С. 68-74. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2019.5-6.8>
- Ткаліч Д.К., Яковенко В.С. (2022). Особливості механізму управління інноваційними процесами підприємства. *Бізнес Інформ*. № 12. С. 93-98. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-93-98>
- Lendel V., Hittmar S., Siantova E. (2015). Management of Innovation Processes in Company. *Procedia Economics and Finance*. Vol. 23. P. 861-866. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00382-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00382-2)
- Makowska M. (2019). The future of European industrial policy. *PISM Bulletin*. № 139 (1385). URL: https://pism.pl/publications/The_Future_of_European_Industrial_Policy (дата звернення: 06.10.2023).
- Pidorycheva I.Yu. (2022). Innovation policy through the lens of economic theory. *Journal of European Economy*. Vol. 21. Iss. 4. P. 420-434. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.04.420>
- Rusnak A.V., Lomonosov D.A. (2022). Functions, structure and indicators of national innovation system performance evaluation. *Ефективна економіка*. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.6.5>

References

- Alyoshina, T.A., Fisunen, N.O., & Sidorenko, O.A. (2022). Model of innovative development of an industrial enterprise. *Shidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 3(36), pp. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.6.5>

- <https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-4> [in Ukrainian].
- Bazhal, Yu. (2017). Implementation of the "Triple helix" model in innovation ecosystem of Ukraine. *Ekonomika Prognozuvannya*, 3, pp. 124-139. DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2017.03.124> [in Ukrainian].
- Bulkot, O.V. (2022). Ukraine's Investment Environment at War: Current Status and Prospects. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 22, pp. 56-62. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.22.56> [in Ukrainian].
- Vorona, A.V. (2020). Innovative activity of enterprises as a perspective for the development of the national economy of Ukraine. *Efektivna ekonomika*, [Online], 3. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7747>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.3.155> [in Ukrainian].
- Holoborodko, T.V., Adamovska, V.S., & Denysenko, D.O. (2023). Digital transformation and innovativeness in Ukraine: a view from the perspective of international ratings. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 12, pp. 155-162. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.155> [in Ukrainian].
- Yegorov, I., & Gryga, V. (2016). Innovational and scientific technological activity in Ukraine in the context of political Euro-integration: tendencies and problems. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsional'nyh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy*, 5-6 (85-86), pp. 184-196 [in Ukrainian].
- Kasych, A.O., & Burkivska, V.A. (2018). Technology transfer as a mechanism of innovative development of the enterprise. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, 6 (11), pp. 188-194 [in Ukrainian].
- Korneev, M.V., & Zhidyk, A.I. (2021). Evaluation of innovative activity by directions of technology transfer by enterprises of Ukraine. *Problemy ekonomiky*, 2, pp. 134-142. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-134-142> [in Ukrainian].
- Kulikov, O.P., & Kvashina, Yu.A. (2023). Methodical approach to the management of the innovative potential of the enterprise. *Problemy ekonomiky*, 3 pp. 195-200. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-195-200> [in Ukrainian].
- Mazur, Yu.O. (2020). Analysis of state instruments for stimulating innovative technologies in the context of global digitalization. *Econ. promisl.*, 4 (92), pp. 91-117. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2020.04.091> [in Ukrainian].
- Mnykh, O.B., Dalyk, V.P., & Brytskyi, R.R. (2021). Transfer of innovative technologies on global and national markets and its impact on the economy. *Business Inform*, 11, pp. 35-41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-35-41> [in Ukrainian].
- Pidorycheva, I.Yu. (2021). Innovation ecosystems of Ukraine: a conceptual framework for development in the conditions of glocalization and eurointegration. *Econ. promisl.*, 2 (94), pp. 5-44. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2021.02.005> [in Ukrainian].
- Pidorycheva, I.Yu. (2023). Estimation of sectoral maladjustments linked to the need for innovative transformation of the Ukrainian entrepreneurial sector. *Econ. promisl.*, 3 (103), pp. 64-91. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.064> [in Ukrainian].
- Sydenko, V.R. (2021). Challenges and risks of digital transformation: global and Ukrainian contexts. *Ekonomika Ukrainy*, 5, pp. 40-58. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.040> [in Ukrainian].
- Tyshchenko, V.F., & Shapovalova, A.O. (2020). Innovative activity of SMEs as a basis for the development of the domestic economy. *Innovatsiina ekonomika*, 5-6, pp. 68-74. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2019.5-6.8>
- Tkalich, D.K., & Yakovenko, V.S. (2022). Peculiarities of the mechanism of management of innovative processes of the enterprise.

- Bizness Inform*, 12, pp. 93-98. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-93-98> [in Ukrainian].
- Lendel, V., Hittmar, S., & Siantova, E. (2015). Management of Innovation Processes in Company. *Procedia Economics and Finance*, 23, pp. 861-866. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00382-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00382-2)
- Makowska, M. (2019). The future of European industrial policy. *PISM Bulletin*, 139 (1385). Retrieved from: https://pism.pl/publications/The_Future_of_European_Industrial_Policy
- Pidorycheva, I.Yu. (2022). Innovation policy through the lens of economic theory. *Journal of European Economy*, 4 (21), pp. 420-434. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.04.420>
- Rusnak, A.V., & Lomonosov, D.A. (2022). Functions, structure and indicators of national innovation system performance evaluation. *Efektivna ekonomika*, 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.6.5>

Olena V. Balashova,

PhD in Economics, Associate Professor
 Donbas State Machine-Building Academy
 72 Akademichna Street, Kramatorsk, Donetsk region, 84313, Ukraine
 E-mail: dgmabalashova@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-8928-2148>

INCREASING INNOVATIVE ACTIVITY AT UKRAINIAN INDUSTRIAL ENTERPRISES THROUGH TECHNOLOGY TRANSFER

The article examines measures of step-by-step promotion of innovations at industrial enterprises of Ukraine. Economic factors hindering the implementation of new technologies at enterprises are highlighted. This is caused primarily by the fact that during the global economic crisis, enterprises and industries that actively implement and use innovative technologies are competitive. At the same time, Ukraine continues to develop as a country with a high share of raw materials industries, and innovative development has not become one of the main signs of the growth of the national economy. Although positive trends were observed for several years, they were mainly temporary in nature and were replaced by opposite shifts in the economy, which characterizes innovation processes in Ukraine as unstable and devoid of clear long-term incentives for innovative activity. In these conditions, there is a need to identify key problems that hinder the development of innovative activities of domestic enterprises, and to find ways to solve them.

The implementation of a marketing strategy for the promotion of innovative projects at small and medium-sized industrial enterprises and the transfer process of innovations at large enterprises to gain their competitive advantages in domestic and foreign markets is substantiated. Emphasis is placed on the existing features of implementation in the conditions of digitalization of global business, which is confirmed by the construction of appropriate layouts and schemes.

An overview was carried out to what extent all these technological innovations lead to deep and large-scale changes in the systemic character of economic (and not only economic) relations, reformatting of their very foundations and the emergence of new socio-economic institutions. Thus, the basis of modern relations is not only and not so much property relations, but the possibility of access to certain goods, resources, and information. Radical technological innovations to one degree or another affect and will increasingly affect the technologies of commercial operations, the role and forms of activity of their commercial intermediaries.

The process of technology transfer to the real sector of the economy has been improved, which takes into account the joint refinement of innovative projects of innovators with enterprises that are potential bases of implementation, with the implementation of the activities of the Coordination Center.

Keywords: innovative activity, industrial enterprise, innovative project, technology transfer, coordination center.

JEL: F15, L26, O32, O38

Формат цитування:

Балашова О. В. (2023). Підвищення інноваційної активності на промислових підприємствах України шляхом трансферу технологій. *Економіка промисловості*. № 4 (104). С. 86-98. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.04.086>

Balashova, O. V. (2023). Increasing innovative activity at Ukrainian industrial enterprises through technology transfer. *Econ. promisl.*, 4 (104), pp. 86-98. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.04.086>

Надійшла до редакції 30.10.2023 р.